



Viite

SM:n lausuntopyyntö SM85871 18.2.2021

Asia

Siviilikriisinhallintalain nojalla nimitettävien asiantuntijoiden rekrytointia koskevan sääntelyn tarkistaminen; Ulkoministeriön lausunto

Ulkoministeriö on osallistunut sisäministeriön ajalle 15.1.2020-31.12.2020 asettaman siviilihenkilöiden osallistumista kriisinhallintaan annetun lain nojalla nimitettävien asiantuntijoiden rekrytointia koskevaa sääntelyä käsitelleen työryhmän työhön.

Siviilikriisinhallintalain edellisen tarkistuksen yhteydessä 2018 ulkoministeriö piti tärkeänä lakiin otettua subjektiivista virkavapausoikeutta valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa toimiville. Lakiuudistus paransi Suomen mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen siviilikriisinhallintaan ja tarjota siihen asiantuntijoita. Noin 70 prosenttia Suomen lähettämistä siviilikriisinhallinta-asiantuntijoista tulee tällä hetkellä näiden työnantajien palveluksesta. Suomi on ollut siviilikriisinhallinnan edelläkävijä jo pitkään, ml. erillisen lainsäädännön laatimisen osalta. Vastaavaa lakiin säädettyä oikeutta virkavapauteen, joka säädettiin vuonna 2018, ei ole missään muussa Suomen siviilikriisinhallintatoiminnan verrokkimaassa.

Rekrytoinneissa on jo pitkään noudatettu harkintaa toimikausien pituuksien osalta mm. huomioiden kriisialueella toimimisen vaativuus ja myös asiantuntijoiden palautuminen. Nyt käsillä olevan hallituksen esityksessä tätä on tarkoitus saattaa tarvittavilta osin sääntelyn tasolle.

Sisäministeriön vastatessa siviilikriisinhallintaan liittyvistä kotimaan valmiuksista, on ulkoministeriö tämän kertaisen sääntelyn tarkistamisen osalta esittänyt lähtökohtinaan, että

- Rekrytointeihin liittyvien käytäntöjen tulee olla lainmukaisia.
- Lain tasolla tulee säädellä vain välttämätöntä.
- Lain tulee edesauttaa Suomen mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen siviilikriisinhallintaan.
- Ulkoministeriön vastatessa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumiseen liittyvästä päätöksenteosta, tu-

lee ulko- ja turvallisuuspoliittiset näkökohdat huomioiva harkintavalta säilyä edelleen asiantuntijoita ehdolle asetettaessa.

Ulkoministeriö katsoo, että siviilikriisinhallintalain perustarkoitus on tukea Suomen kansainvälisen siviilikriisinhallintaosallistumisen edellytyksiä ml. riittävän laajan ja tarpeisiin soveltuvan osaamis pohjan säilyttäminen ja kasvattaminen vastaamaan Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisen tarpeisiin. Tässä on huomioitava sekä hallitusohjelman, ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon että juuri työnsä päätökseen saaneen kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean suositukset. Hallitusohjelman mukaan Suomen kansainvälisen siviilikriisinhallintaosallistumisen tavoitetasoksi on asetettu vähintään 150 asiantuntijaa vuoteen 2023 mennessä.

Kriisinhallinnan parlamentaarinen komitea on suosituksissaan todennut, että jatkossa Suomen tulee myös kehittää kansallista asiantuntemusta, koulutusta ja rekrytointipohjaa liittyen mm. konfliktiympäristössä käytettäviin teknologioihin, hybridi vaikuttamiseen, kyberuhkiin, terrorismiin, järjestäytyneeseen rikollisuuteen, muuttoliikkeeseen, ihmisoikeuksiin, ilmastonmuutos- ja ympäristökysymyksiin, terveysturvallisuuteen sekä rauhanvälitykseen niin, että Suomi pystyy tarjoamaan kriisinhallintatehtäviin erikoisosaamista. Lisäksi tulee kehittää koulutus- ja rekrytointitoimia ranskankielisen rekrytointipohjan parantamiseksi. Komitean suositusten mukaan siviilikriisinhallinnassa tulee tavoitella myös noin 50-50 prosentin sukupuolijakaumaa kulloinkin lähetettävistä asiantuntijoista.

Nyt käsillä olevassa lakimuutoksessa asetetaan laintasolla rajoituksia asiantuntijoiden toimikausien pituuksille. Kuten edellä todettu, noin 70 prosenttia Suomen lähettämistä siviilikriisinhallinta-asiantuntijoista tulee julkiselta sektorilta. Näiden taustatyönantajien näkemys on ollut, että palveleminen kansainvälisissä kriisinhallintatehtävissä on osa asiantuntijan uraa kotimaassa.

Ulkoministeriö on lakia koskevan tarkastelun yhteydessä tuonut esiin kysymyksen niiden asiantuntijoiden toimikausien pituuksien sääntelystä, joilla ei ole Suomessa taustatyönantajaa. Jatkossa sääntely koskee myös tällaisia nk. taustavirattomia asiantuntijoita, koska sääntelyä ei oikeudellisesti ole mahdollista kohdistaa vain tiettyihin asiantuntijaryhmiin.

Muutokset koskien toimikausien pituuden sääntelyä edellyttävätkin jatkossa lain vaikutusten seuraamista ja säännöllistä arviointia. Toimikausien pituuden sääntelyn ei tule johtaa siihen, että Suomella ei olisi tarjota erityisalojen asiantuntijoita riittävässä määrin tai, että erityisesti naisten rekrytoituminen vaikeutuisi. Ulkoministeriö katsoo, että jatkossa huomiota on syytä kiinnittää myös taustavirattomien siviilikriisinhallinta-asiantuntijoiden urapolkuihin.

Ulkoministeriö pitää ehdotukseen sisältyvää Kriisinhallintakeskuksen nimen muuttamista Siviilikriisinhallintakeskukseksi hyvänä ja keskuksen tehtävää viestinnällisesti selkeyttävänä.

Sari Rautio

Yksikön päällikkö

Litteet

-

Erillinen sivu elektronisen version käsittelyyn:

Poliittinen osasto

POL-10

Asiasanat	SIVILIKRIISINHALLINTA
Hoitaa	POL-10
Hoitaa UE	
Koordinoi	
Tiedoksi	AVS-POL; HAL-01; HAL-12; POL-01; POL-02; POL-30; UKKMI-00; UMI-00; VNEUS; VSI-00
	PLM; SM; CMC KRIISINHALLINTAKESKUS
Laatija jakanut	
